

Nro. 43.

A' FELS. CSÁSZAR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indált Bétsből Pénteken November 27-ik napján 1812-dik
esztendőben.

BCU Cluj Central University Library Cluj

B é t s.

Hertzeg Kaunitz Rittberg Domokos András Gróf
Questenberg, fő Udvari Mester, és valóságos Tit-
kos Tanácsos úr ó Exc.ja, életének 73-dik eszten-
dejében e' hónap' 24 dikén meghalálozott.

Ő Cs. K. Felsége méltóztatott Nagy Rakovi
Rakovszky Márton Generálmajor urat, a' Mária
Therésia katonai Rendje Ritterét, 41 esztendő-
től fogva tartó katonai szolgálatai által szerzett
érdemeire nézve Austriai Bárová tenni és az ar-
ról való diplomát néki minden taksafizetés nél-
kül kiadatni.

Azt írják Budáról, hogy a' Palatinus ó Fő
Hertzege által felállított Szőlőszúkor fá-
brika' munkája olly előmenetelen folytattatik,

hogy *Budán* és az ő Fő Hertzegsége *Űröm* nevű jószágában 50 és 60 V. Cz. forinton is adják és árúlják a' Szóllószirupot. *Budán* apránként is árúlják és adják ugyan azt.

Pesten egy kisdéd munka jött-ki két árku-son, melly által méltó figyelmetességre indított a' közönség. Oda czéloz, hogy a' Dunán való kereskedés a' hajókázás' módjának tökéletesebbé való tételése által jobb lábra állíttassék, nevezetesen pedig hogy a' hajóknak a' vizen fel felé való evezések, a' nélkül, hogy a' hajok a' Duna partjain menő lovak által vonattassanak, gyakorlásba vétetődjön. Két vagy négy lovak, mellyek magán a' hajón bizonyos tsiga által dolgoznak, annyit fognak véghez vinni, vagy annyi terhet hajtanak felfelé a' vizen, a' mennyinek felvontatására a' közönséges mód szerint par-
 ton 30 vagy 50 lovak kívántatvának. Ezen hajózás a' Palatinus ő Fő Hertzegségének pártfogásával és oltalma alatt, 500 V.Cz. Forintokból álló Aktziák által állíttatik-fel. Mennél több Aktziák gyűlnek össze, annál több hajók fognak építtetni.

* * *

A' régibb újságlevelekből juthat eszünkbe, hogy az alatt, míg a' Hertzeg Schwartzenberg vezérlése alatt lévő Austriai armáda a' *Bug*' vize job és bal vidékein a' múlt Septemberben és Oktoberben külömbkülömb mozdulásokat tett, ezen armádának egy brigadája a' Generális *Mohr* vezérlése alatt September' közepén a' *Styr* vize mellől, a' hol akkor a' fő armáda állott, a' *Pripicz* és *Pino* vizeken által *Pinsk* felé küldett-el, oly rendeléssel, hogy a' *Bereczina* mel-

lyékein *Bobruysk* felé álló Frantzia és a' Lengyel seregekkel való közösülést fenntartisa. Ezen parantsolathoz képpes egész Oktober' elejéig megmaradott ez a' Brigáda a' *Kobrini* és *Pinski* vidékeken: hanem ekkór, minthogy a' *Pripevz* felé igen nagy erővel előnyomúlt ellenségtől nyomattatott, 's minthogy magát az ellentállásra igen gyengének lenni látta, és minthogy már a' Hertzeg *Schwartzenberg* fő ármádájának a' *Bug* mellé lett visszameneteléről is tudósíttatott vala: tehát magát Gen. Báró *Mohr* is ezen Brigádaival a' szélső vígyázó csoportok között *Kosiebrod* mellett történt kevés verekedés után, *Wellinzeló* felé legjobb rendel visszavonta. Ezen helyen a' *Bielavitz*i erdőbe való bemenetelnél, magát a' Brigáda Oktober' 9-dikén állásba helyeztette. —

„Az ellenség, a' melly *Pruszana* és *Surozow* felől a' miéinknek utánnok jött, a' *Hessen-Homburg* Huszár regimentjének egy Svadronjára, melly a' nevezett erdő előtt állott, réá ütött. Három Kozák Svadronok már körülkerítették vala ezt az egy Huszár Svadront, de a' mellynek segítségére egy tartalékban álló fél Huszár Svadron megérkezvén, kivágta azt a' Kozákok közzül. —

„Most már a' Kozákoknak és Tatároknak 4 újabb Pulkja támadta - meg legsebesebb réá való rohanással a' nevezett Huszár Regimentbéli Oberstlieutenánt' Osztályát: a' mellynek segítségére azonközben ugyan azon Regimentbéli Oberster Osztályával maga az Oberster Hertzeg *Hessen-Homburg Gustáv*, galoppban előre sietvén, az ellenségre nagy sebességgel réá ütött, és azt vissza verte. A' Hertzeget ugyan az özsze

zavarodás közben egy lántsás Orosz ledöfte a lováról, de Regimentjének vitézsége által csak ugyan megtartatott. Noha keményen megsebesítette, egy Huszártól nékie ajánlatot lóra csak ugyan hamarjában felkapott, 's olly szerentséssén folytatta seregének vezérlését, hogy a' Kozákok és Tatárok visszaverettek, melly után a' Hertzeg magát a' Regimentjével az erdő felé vissza vonta, olly czéllal, hogy az ellenséget ezen erdő mellé tsalhassa, a' melly gyalogsággal volt megrakva: de nem ment oda utánna az ellenség. —

„Különösen dítséri a' vezér Generális úr valamint az Obersternek Hessen Homburg Gusztáv Hertzegnek, úgy a' Regiment mostani Obersterecek akkori Oberstlicutenánt *Jünger Úrnak*, 's az egész Regimentnek, a' sokkalta nagyobb számú ellenség ellen kimutatott vitézségeket. —

„Minthogy azonközben ezen idő alatt már a' gyalog ellenséges seregek is közelgettek *Pruzzanából* erre felé: erre nézve Genesális *Mohr Welinczelót* gyalogsággal megrakván, maga a' sereg' több részével vissza vonta *Novidwor* felé magát (a' *Niemen* felé). —

„Oktober' 11-dikén *Slonim* felé kezdvén nyomulni az ellenséges ármáda: a' mi Brigadánk ekkór a' *Niemen* vizén által költözött, és *Grodno* mellett szállott-meg, a' honnét a' maga közösülését azután *Bialistokan* által a' *Bóg* mellyékein lévő *Austriai* fő ármádával helyreállította. —

„Ezen Brigadánknak vesztese, annak egész széllyel való tsapkodása alatt 98 elesett és megsebesedett emberekre telt. A' sebesek között táltattak két tisztek és egy altiszt. —

„Az ellenség' vesztese csak az egy *Welin-ozelói* verekezésben 300 emberekből állott. —“
 (Ez a' tudósítás hivatal szerént való: de a' mint minden látja nem adattathatott - ki akkór, mikor a' fő ármádának ugyan azon időbéli hadi munkái kiadattak, minthogy a' Gen. Ráó *Mohr* Brigadája ezen időben a' Niemen mellyékre járt, és messzire volt a' fő ármádatól).

A' *Polotsk* körül a' *Düna* job és bal partja-in Oktober' 14-dikétől fogva 31-dikéig folyt verekezések' leírásának végezete: —

„Ezek a' 22 zászlók csak azért rakattattak volt erre a' szekérre, minthogy ezen keresztül vagdalt és árkolt földön a' Batalionok gyakran elszéledni kéntelenítettvén, a' zászlók mellé kívánatos őrző csoportokra nézve a' sereg' mozdulásainak alkalmatlanok voltak: de az ellenség telyességgel nem nézheti ezeket a' zászlókat úgy, mint ha a' verekezésben nyerte volna - el őket, éppen nem tarthatja őket győzedelmi jeleknek; nem vitézség által vette - el, hanem az úton találta elől, a' hol nem védelmeztettek.

„A' verekezések a' következett napokon is folytak, Generális *Stengel* 24-dikben *Babinitsi* mellett a' szövetséges sereg' szélső vígyázó csapatjait vissza nyomta, kik azután az ellenségnek igen nagy száma előtt éjjeli 12 órakor *Zvonja* és *Woron* felé vissza vonták magokat, 's minthogy a' *Wilna* felé menő utat kellett fedezniük; 29-dikben *Povichniához*, 30-dikban pedig *Daniloviczhez* jöttek. —

„A' *Bavarus* sereg' vesztese ezen napok alatt 3 elesett és 14 megsebesedett tisztekre; 15 elesett

és 126 megsebesedett közemberekre telt. (A' Frantziák' vesztése külön tudósításban fordul elő). —

„Ágyúzó Oberster Báró *Cologne*, a' ki azért, hogy az Augustus' 18-dikán kapott sebből 's egyéb betegségeiből magát meg gyógyíttassa, *Bavaria* felé útnak indúlt vala, ezen Oktobéri újabb verekedésnek alkalmatosságáva! *Rudnia* és *Vetran* között a' Kozákoktól elő találtatott, és elfogott. —

„A' Generálstáb' Oberstere Báró *Cameau* 's a' tábori szekeresek' Májorja *Douve*, kik közzül az elsőnek egyik lábát egy golyóbis össze rontotta, a' másíknak lába pedig hasonlóképpen megölvettétvén elvágattatott vala, több más sebes, beteg, és elhozhatatlan tisztektel egyetemben *Polotzkban* maradni kénytelenítettek. —

„A' *Plissa* mellett hátrahagyatott fejezverek és munitziók, az ellenségnek oda lett megérkezése előtt nagy részint összeégettettek vagy egyéb módon semmivé tétettettek.

* * *

A' *Párisi* újságokban egy levél jött ki, melyet a' nagy ármádától még Október' 19-dikén írt egy Frantzia tiszt, 's a' mellynek ez a' foglalata: —

„*Moskau*, Október' 19 dikén: 1812. —

„Az ármáda ismét meg fog mozdúlni. Azzal a' sereggel, a' mellyhez én is tartozok, 8 napok előtt mustrát tartatott a' Császár, 's dítsekedés néikül elmondhatom, hogy regementjeinknek jó magoktartásokkal és gyakorlottságokkal igen meg volt elégedve. —

„Ti egyéb *Párisiak*, a' kik valamely kávéház' szegletében vagy valamely szobában tsen-

desen üldözölve minden tartózkodás nélkül téle-
tek Európának állapotjáról, 's minden történetek
felől csak úgy okoskodtok mint eszetekbe jut, fo-
gadni mernék, hogy ti a' ti vélekedétek szerint a'
Császár' plánját is eltalálnátok. Mi pedig ré-
szünkről, a' kik csak verekedni és győzedelmes-
kedni szoktunk az ő parantsolatai szerint, ta-
pasztalásból tudjuk, hogy ő mindenkor a' ből-
tsebb és jobb részt szokta választani; erre néz-
ve tökéletes nyugalomban vagyunk. —

„Minekelőtte *Moskauból* útnak indultunk vol-
na olly véggel, hogy meg lássuk mit csinálnak
a' *Kalugai* vidékeken a' Kozákok, a' Kremltet meg
erősítettük, és elmináztuk. E' talám különösnek
látszhatik előttetek: pedig igen természetes do-
log; minthogy ha őrző sereg marad *Moskauban*
hátra, úgy ez hasznát veheti ennek az erősségnek;
ha pedig süségtelennek fog találtatni az, hogy
őrző sereg maradjon itt, ezen esetben felvettető-
dik az erősség, mint ez, az illy környüállások
között mindenkor megtörtént. —

„A' mi engem' illet, ha ném'némű véleke-
déseimet én is kinyilatkoztatni mérészeném, azt
mondanám, hogy az ármáda az ősznek utolsó
szép napjait arra fogja használni, hogy a' téli
szállásra való menetelre süségesképpen meg-
kivántató előre való lépések meg tétetődjenek.
Az emberek nagyobb részint, a' kik háborában
soha nem voltak, nem tudják mit tesz ez a' szó:
téli szállás. Valóság az a' dologban, hogy egy
ilyen Országban a' milyen ez, a' melly ily ke-
véssé népes, a' téli kvártély szélesen kiterjedő
vidéket kíván, még pedig úgy, hogy az ellen-
ségnek alkalmatlankodásai ellen elegendő bátor-

ságba legyen helyheztetve. Én, fő képpen az útnak rossz vóltokat tekintvén, telyességgel nem fognék tsudálkozni azon, ha mi ahoz a' kénéához találánk közelíteni, a' melly leg közelebb van a' mi magazinumainkhoz. Nékünk *Wilnában, Minskben, és Grodnóban* véghetetlen sokaságú munitziónk, 's mindenféle *provisiók* van. Egyéb eránt, tselkedje bár a' mi Császárunk azt, a' mit akar, elég az ahoz, hogy én előre meggyőződve vagyok a' felől, hogy a' mi ármádánknak jó állapotja lészen. Jut eszembe ezen alkalmatossággal, hogy mi az utolsó háborúban, minekutánna az Oroszokat *Pultusk* mellett jól meg kopogtattuk volna, egész tsendeséggel téli kvártélyokra mentünk, és leg kissebb félelem nélkül vártuk a' tavasznak és az újabb győzedelmek' idejének elkövetkezését. —

„Mi *Moskauban* sok vadbőrt találtunk. Én magam is farkasbőr bundába takartam magamat, a' mellytől igen tekintetes formát kaptam, és a' melly nékem jó szolgálatot fog tenni a' télen. Ingyen se gondoljátok, hogy a' hideg ezen országban olyan legyen, mint nállatok. Ez itt száraz hideg; itt e' rendkívül tiszta szokott lenni örökké, a' melly egészségesebb katonáinknak, mint a' ti nedves teleték és sokáig tartó záporaitok. Soha sem volt *Regementjeinknek* kevesebb betegjek mint most. Itt nem újság az igen idős ember; én sok embert láttam itt, a' ki már túl jár a' száz esztendőn, 's még is egészséges és jó erőben van. —

„Nállatok kétségkívül sokat beszéllenek a' *Kozákokról*, és ti bizonyosan ezeket rettenetes embereknek tartjátok. Ne higyjétek! Tsak pusz-

ítani és arra jők, hogy a' szélen álló csoportokat meglepjék, ha nem jól vigyáznak: de Batalionainknak tekinteteket ki nem állják; egy Huszár Regiment a' legszamosabb Kozák-Pulknak elkergetésire elegendő. —

„A' mit, barátom, nékem *Párisról* írtál, nagy gyönyörűségemre szolgál. Ti látom most is csak azok vagytok, a' mik régen voltatok. A' ti gyönyörűségetek csak az, ha új játékot nézhettek; ha valamelly tántzó aszszonyt hibásan lépni, vagy magának igen sokat tulajdonítani szemlélték; titeket az e'félék múltattnak, 's ez ellen nem is lehet semmi ellenmondás. De nem így van ám a' dolog ott, a' hol hadakoznak. Éreztetek állapototoknak szerentsés vóltát, és adjatok hálákat annak a' Monárcbának, a' ki mind azokat az inségeket és ostorozásokat, mellyekkel titeket ellenségeitek meglátogatni szeretnének, ezeknek fejekre térít vissza, 's a' birodalom' belső békességét, és az emberek' nyugodalmát bátorságossá teszi. Mi ezt jobban érezzük mint ti, minthogy közelébb vagyunk a' játék néző helyhez.“

* * *

Azokról a' hadi történetekről, mellyek még a' múlt Augustus' 17-dik és 18-dik napjain adták elő magokat *Polotzk* mellett, már régen kihirdetük a' Frantzia és Bavarus tudósításokat. Az ezekről szólló Orosz tudósítások még most érkeztek meg hozzánk, és sokkal hosszabbak, hogy sem a' mi leveleinkbe férhetnének. Gróf *Wittgenstein* az Orosz Vezér, a' ki ezen tudósításokat Sándor Császárhoz küldötte, e' képpen végzi a' maga tudósítását: —,

„Így végződék - el ez a heves és vakmerő verekedés (Aug. 18 dikán), mellyben az ellenségnek reménsége, a' ki itt 130 ágyúkból szünetlenül egy punktumra tüzelt, a' vala, hogy seregeinket megverheti, és a' maga sokszori megverttetéséért a' mi első osztály - ármádánkon boszszúját áihatja: de a' mi vezéreinknek és alattvalóinknak példás vitézsége, az ő czélzását semmivé tette, 's a' Felséged' seregcit új győzedelmekkel fedte - bé. A' vesztés ezen két napokon részünkről nem kevés volt. *G. Berg, Koschakowszky, és Hamen* megsebesedtek; az első csak gyengén, 's már ismét a' tábornál szolgál; megölettetek 22, és sebet kaptak 98 Stabális és egyéb feltisztjeink. Elesett közembereink' száma 1462-re, a' megsebesedetteké 2747-re telt. Hanem az ellenség' vesztése jóval fellyül haladja a' miénket. Generálissai nagyobb részint megsebetedtek, a' kik között vannak *Oudinot* és *St. Cyr* Marschalok; ennek' a' keze kapott sebet, annak a' vállát lötte - meg egy stutzos katonánk. Bavarus Generális *Deroi* a' derekán kapott halálos sebet (csak hamar meg is holt); egy Bavariai Brigadirost, kísérelőivel egyetemben össze vagdalt a' Császári lovas testőrző Regimentnek egy Svadronja. Az egyik Bavarus osztály 117 Stáb és fő tiszteket és 5000 közembereket vesztett a' két napi verekedésben. A' két Frantzia Osztályoknak, is, kivált az ő számos lovasságoknak vesztése, ágyúink' tüzenek, 's lovasságunk' mérges bévágásának jó következéséről ítélvén, nem volt kevesebb a' Bavarusok' vesztésinél, sótt fellyül haladta azt. Ágyút 15-töt nyertünk volt a' tsatában: hanem, minthogy nem volt elég lovunk, az ágyúk pedig

nagyok 's tajgáik özssze rontatva voltak, kettőnél többet el nem hozhattunk. —

„Tisztet 15-töt, és 3201 közembert fogtunk-el. Zászlót azért nem nyerhettünk egyet is, minthogy most az ellenséges seregeknél nintsen zászló a' isatázásközben (Igy történhetett tehát, hogy az Oktoberi verekedések' alkalmatosságával egy szekeren 22 Bavarus zászlót fogtak-el az Oroszok).

Nagy Britannia.

Anglus Admirális *Hope*, a' 74 ágyús *linea* hajóra Oktober' 28-dikán felülvén, elevezett Angliából a' *Baltikum* tenger felé. Mindenféle hajókötelekkel, vasmatskákkal, és hajóvezető emberekkel volt tele a' hajója, oly véggel, mint közönségesen hírelik, hogy az *Orosz* hadi hajós sereget *Angliába* hozza. A' *Plymouthi* kikötőhelybe parantsolat érkezett, hogy ezen hajóssereg számára helyet tartsanak készen, 's egyéb készületeket is megtettek fogadására.

Az új Orosz Követ Gróf *Liewen* Nov. 4-dikén megérkezett *Londonba*, *Oubril* Úrral együtt.

Angliának most 369 külömbkülömbféle hajói vannak szolgálatban az Európai külömbkülömb tengereken; 85 *linea* hajók találatnak közöttök, a' többek *Fregátok*, *Korvették*, *Brieggek*, és egyéb nevű kissebb hajók. — Ezeknek felette mint a' közelébbi újság levelünkben írtuk, mivel sok *Frantzia* kikötőhelyekben olyan mozdulások vétettek észre, hogy azokból hadi hajós seregek akarnak bievezni és az egyesült *Státusok*' segítségére *Amérikába* menni: tehát az Anglus kikötőhelyekben nagy sietséggel fegyverkezteni kezdették a' készületlenül azokban találató több hadi hajókat is.

Rénusi Szövetség.

Kasselből Nov. 14-dikén írták, hogy onnét kevés napok alatt apró tsapatokban 4000 emberekből álló új fegyveres sereg indúlt útnak a' *Frantzia* nagy *ármáda* fele. — A' Király születése napját Nov. 15-dikén *Te Deum* énekléssel, és külömb-

külömbféle egyéb vígadózással innepelték *Kaszeiben*, mellynek alkalmatosságával sok polgári és katonai előmeneteleket hirdettetett ki a' Király. A' Korona Rend' tagjai közzé is sok új érdemes tagok felvéte ödtek, a' kik között *Blumenbach*, *Crell*, és *Eichhorn* nevű *Göttingai* Professzoroknak, a' 'Sídó Consistorium' előülőjének *Jakobsonnak*, és *Eauer* Marburgi Professoroknak neveik is előfordúlnak. A' *Corvey* Püspök a' Rend Komendátori Keresztesévé neveztetett.

Nov. 9. 20. 12. és 13-dik napjain külömbkülömb, t. i. 500, 1200, 's több emberekből álló Fr. fegyveres tsoportok útaztak a' Ménusi Frankofurtumon által, a' nagy armadához folytatván útjokat.

Lipsiában négy ispotályokat készítettek a' Szakszoniai armadától oda vissza érkező terhes sebeseknek számokra, a' milyen sebesek Nov. 6-dikán már megérkeztek volt *Dresdába* 6 szekerekre, 's a' többek is minden órán várattattak.

Ujabbán néhány *Bavarus* és *Württembergi* fegyveres tsapatok folytatják útjokat Szakszonián által a' nagy armada felé. Azok a' *Gróf Wrede* vezérlése alatt lévő armadához mennek. — A' Szakszoniai seregek' teljes számra való kiegészítetésekre is számos tsapatok indítattak útnak *Torgauból*, a' hol a' Rekruta Batalionok organizáltatnak.

Nov. 14-dikén írta a' *Lipsiai* újság, hogy a' Warschaui Nagy Hertzsegségben éppen akkor gyűjtöttek össze 25,000 új conscriptusukat, a' kik közzül 18 ezeret azonnal útnak indítani akartak a' nagy armadához.

Hír - adás.

Ezeannel hírről adatik, hogy az Ungvári Királyi Kamerális uradalom, e' folyó esztendőben Deczembernek 23-dikán, egy itt Ungvár városában lévő Apatikáját a' mellette lévő házzal együtt, a' melly két szobából, egy konyhából, és egy laboratoriumból áll, licitatio által eladattatja, mellyre nézve a' kiknek a' megvevésire kegyek leszen, azt írt napon megjelenhetnek.